

103

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTŐSÉG:

Füzesi 132. sz.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

egész évre 4 frt
fél évre 3
3 hóra 3

Egyes szám ára 10

HALASI UJSÁG

TÁRSADALMI HETILAP.

KIADÓHIVATAL
Füzesi 132. sz.

HIRDETÉSEK DÍJA
Három hónapra per 12 kor 5 kr
Kis Hirdetésben egy év 2 kr.

A hirdetés felvételére előtérít
hirdetési díjat kifizetés 30 kr.
előleggel szükséges.

Lapunk elnevezése.

A „Halasi Ujság” évnegyedes előfizetőinek telemes része, csaknem fele, nem rendelté meg eddig a lapot a most beállott új évnegyedre. Lapunk helyzete, mely eddig sem volt valami fényes, ily körülmények közt még nehezebbé vált. Mi el vagyunk ugyan határozva, hogy egy ideig a lapot áldozattal is fenntartjuk, annyiért inkább, mert bizonnyal számíthatunk arra, hogy a város közönsége, ha mind-egyét nem is, rövid időn be fogja látni a helyi hírlapnak szükséges voltát; mind-ammelllett is felkérjük mindazon t. polgártársainkat, a kik e közöny iránti jó áll-
ratukat eddig is kitüntették, hogy azt es-utánra se vonják meg tőlünk, s a lapot barátait és ismerőseit körében terjeszteni igyekezzenek.

Lapunknak a keszlet nehézségeiből teljes mértékben, sőt azon felül is kijutott a maga része. Le kellett győzni a publi-
kum közönyt, mely az új vállalatot nagyrészt korainak tartotta és hidegen fogadta; le kellett győzni másrészt a köz-
önség érdeklenségét, mely szokatlannak

találta azt, hogy bizonyos ügyek, melyek közérdekek ugyan, de sok tekintetben mégis személyes érdekekkel függének össze, nyilvánosan tárgyaltassanak.

Ehhez járultak, és járulnak még most is, a nyomdai nehézségek és a ki-
hordással járó bajok. Kiszárasban és kes-
delleges eszközökkel a lehető legnagyobb erőfeszítés mellett sem lehet a kívánt eredményt mindjárt elérni. Szerkesztő-
ségünk és kiadóhivatalunk minden tö-
lük telhető elkövettek a lap és az előfize-
tők érdekében; s ha mégis történtek hiá-
nyok, ezekre nézve nem felelünk egyebet,
mint hogy a közönség elnézését kérjük.

Most pedig az új évnegyed beállta-
val arra bitorokodunk az olvasókat figyel-
meztetni, hogy a kik lapunkat járulni
szándékosnak, az előfizetést legyenek szi-
ves idejében teljesíteni, hogy a nyomda-
tanak példányok száma néant magunkat
lájéghassanak.

As előfizetési ár változatlanul marad:

Egész évre	4 frt
Fél évre	2 frt
Negyed évre	1 frt

A közügyek városunkban.

Lapunk hasábjairól eleve kirá-
tuk a politikát, azon jó reményben,
hogy számtalan sok olyan ügy fordul
elő a közélet terén, a mely nincs ös-
szefüggésben az országos politikával,
még kevésbé a pártérdekekkel, azokat
tárgyalni és megvitatni szintén átvös
és hasznos dolog lesz.

Van is ilyen ügy elég s egy ne-
gyed év leforgása alatt szóba került
belfőle nem egy. Azonban sajnálattal
tapasztaltuk, hogy a mi közönségünk a
lehető legkevesebb érdeklődéssel visel-
tek az ilyen ügyek iránt. A mi nem függ
össze a pártpolitikával, vagy mondjuk
ki nyíltabban, a mi nem alkalmas arra,
hogy egyik vagy másik párt részéről
kortes eszközökkel felhasználhatóak
sőt nálunk hidegen: vállalt volna fo-
gadják, legyen az bár még oly fontos,
s a városra nézve, vagy magasabb or-
szágos szempontokból bármilyen nagy
jelentőségű.

Az országgyűlésen, a hol a politi-
kai vita és pártküzdelem mégis csak a
legelőkeltebben folyik; a hol az emberek
örökké abban élnek, létekeznek, még
ott is merül fel időnként olyan kérdés,
melylyel szemben a pártok nézetkül-
önbsége megszűnik s a némszet kép-

TÁROZA.

A Jász-kunsági nyelvjárásokról.

Gyűrfás Istvánnak azon munkája, mely a jász-kunok nyelvééről szól s melyet, midőn az akadémiában folólvastattott, röviden ismer-
tetünk, a napokban megjelent. Érdekesnek tartjuk obból közzélni azon fejezetét, mely a mai Jász-Kunságban divó nyelvjárásokkal fog-
lalkozik.

Hunfalvy azt állítja, hogy a kunsági nép beszédében ma számos a más vidéknek honos magyar nyelvjár nagyobb eltérése; s épen ez a legvilágosabb tanúsága annak, hogy a kunok itt magyarosodván el, a késs magyar nyelvet fogadták be.

Es állítás azonban nem helyes, mert igaz ugyan, hogy a rondes magyartól eltérő beszédmódok nem mutatnak fel oly különbsé-
get, mint a német, a szász, a hochdeutsch és a plattdeutsch; azonban mégis van a csángó, azékely, gócsói, palóc, nagy-kún és kis-kún beszédmodokban oly sajátosság alakú-eltérés, mely ezeknek tájbeszédét kiválóan jellemzi.

Ily tájbeszédet a jász-kunoknál háromfélére találunk; a palócok jását, az i-s nagy-kúnt s a ó-s kis-kúnt s a beszéd-
módot oly állandóan megőrzik, hogy mind ök majok századok óta, mind százados telepít-
vényeiknek mindögröke ma is saját külön be-
szédmódját használják.

Igy még a török világban elpusztult há-
rom kis-kún szállást a XVIII. században já-
sok állták meg; jolesen a Szegeddel igen kö-
zel eszeméred Doromsát 1710-ben jász-főszas-

rusiak és apátiak, Majstát 1788-ban s a ma már huszonhárom ezernyi népességű Főlegyhá-
zát 1743-ban szántón főnszarusiak, ez utob-
bit kötszázhatvankilenc család szállotta meg;
tőszomszédjaik: Szeged, Kecskemét, Halas
nagy városok s mégis ezeknek eltérő beszéd-
módját másfél század alatt máig se sajátították
el s ma is hangosztatják; különösen Főlegyhá-
za, a palócok jászbeszédét.

A Tiszántúli Kun-Szent-Márton városát,
mint pusztát, a Kőrös parton 1719-ben jász-
apátiak telepítették meg s ezeknek beszédje
szántón sokban hasonlít ma is a palócokéhoz.

Hasonló kijelentés, tehát palóc-jász tele-
pítvényekre találunk a Bácsmező Tisza mel-
lőn lakó nyolcevanözer magyarnál, kik a jász-
s, különösen a főnszarusiakkal s főlegyhá-
siakkal egyezően mondják: mellátta, meffogta,
hol laatta, óvett kaaszt, moota, keed, gyiak,
gyió, nagygyogyik, ötygyik, motörént, eomüt,
ennyi, gyünyyi, mennyi, ötyi, vetyi, kössotyí,
tyákor stb. *)

A Jász-kunság 1699-ki összeírásában
említetik, hogy Hold-Mező-Vásárhely elpusz-
tulván, azt ugyanezen évben Szabadküllőstől
tiszántúli család megszállotta, melyeket többen
is követvén, itt keresethő oka annak, hogy a
vásárhelyi ó-s beszédmódot a felőd-kiskunsági-
hoz, a tiszai szájárástól eltérőleg; oly igen
sokban hasonló.

A Nagy-Kunságból is találunk új tele-
pítőnyt; jolesen a mai Katszag, Kiszézállás
és Madaras városokból 1780-ban Bácsmezőre
köszépén Morovicza, Feketehegy és Pászóc

mint puszták lettek megszállva s ezeknek la-
kosai majd egy század ráhatás alatt is val-
lásokon kívül nagy-kun szájárást magyar
nyelveket s mai napig tisztán fenntartották.

A jász-kunság tehát nyelvjárási
tekintetben így osztályozható: a palóc-
hoz legközelebb állanak a jászok s ezeknek
telepítőnyei: Kun-Szent-Márton, Főlegyhá-
za, Majsa, Doromsa. — nagy-kun i-s vagy az
Erdős Jánosféle tiszai szájáráshoz tartozik az
öt nagy-kún város, — az ó-bétsé duna-tisza-
közi nyelvjárást követi az alsó kis-kunságból
Halas, mely város századok óta távol elcsige-
lett helyzetében e beszédnek legtöbb saját-
gát megőrizte, továbbá a Felőd-Kis-Kunság:
Főpálpatálla, Szabadküllő, Kun-Szent-Miklós,
Lacsháza. E szerint a palócok szójelölés be-
szél tiszont, a nagy-kun szájárástól öt, a kis-
kun beszédmodon szintén öt, a felendő, hogy a
halasi beszédmódot egyesíti magában a há-
romszázi és karostur-füzéki székely nyel-
járásoknak legtöbb sajátgát. De lássunk né-
mi példát.

Könd helyett a halasi ís csángó est
mondja: kee, keed, ökeeme; a nagy-kun: ö-
kolme; a palóc és azékely: kied, — a Jász-
Kunságban mindentűnt szokos: a peig, kék
(kellonék), korát, tennap, tale, rila, osztán,
mor hát, áhátta, aszandom, kirepét, kőgy; a
halasi így szól: nyöcz, a nagy-kun: nyöcz;
a kis-kun: eomüt; a nagy-kun: eimüt; a palóc:
kis-kun: meffogta, mögmondta; jász: meff-
fogta, memmondta; halasi: gyék kee; nagy-
kun: föjítik kalméd; kis-kun: pöngö; nagy-kun:
peingö; kis-kun: képeced; nagy-kun: lip-
zeld; jász és nagy-kun: tőrgyig; kis-kun: kő-

*) Uj M. M. 1855. II. 485 — 8. lap.

viselői felszámolják azt, hogy a párt érdekeknél vannak még magasabb érdekeket is a valamely nemzeti ügy előbbre vitelle fontosabb, mint a pártok mulékony érdeke diadalai.

Nálunk még csak gondolni sem lehet arra komolyan, hogy valamely nagyobb mérvű mozgalom induljon oly dolog körül, a mely alkalmat nem nyújt valamelyik pártnak arra, hogy a másikon a port elverhesse.

Itt van például legújabbban a osángók haza telepítésének ügye. Mindenesetre nagy jelentőségű dolog, hogy az ország lakossága egy tiszta magyar ajkú és érzelmű népfajjal szaporítsassék; hogy nemzetünknek e töredéke, melyet a rossz sors külföldre vett, megóvassék a végenyészettől s mi még meg van belőle, megmentessék a magyarságnak. Hisz oly kevésen vagyunk magyarok a világon, hogy minden morzsát fel kell szednünk és rakásra hordanunk, a mivel nemzetünk szaporodhatik.

Szóba jött a dolog országsszerte mindenütt. Az országgyűlési pártok e kérdéssel szemben félre tették saját külön véleményei ket s vállalva és pártkülönbség nélkül igyekeznek azon, hogy a dologból valami lehessen. Fölmerült irányadó körökben, hogy Halas városának határa szintén alkalmas lenne arra, hogy ez elszakadt magyarokból vagy egy falura valót ide telepítsenek. És ez csakugyan úgy is van. Városunk határa sokkal nagyobb terjedelmű, hogy sem a most rajta élő lakosság itt eléggé belterjes földmívelést folytathatna s teljesen ki bírná aklánzi mind azt a kincset, a mit az anyaföld magában rejt. 10 négyszög mér-földnyi területen, nem tizenöt ezer, de kétakkora számú lakos is megférne és megélhetne.

hő kéri; nagy-kun: fűhes kirik; kis-kun: bérőtek; nagy-kun: biróltik; kis-kun: pótoni; nagy-kun: pátolni; kis-kun: eeköt; nagy-kun: elköt; kis-kun: jó; nagy-kun: jó, Szaolnok, sörös (kanosó); kis-kun: vén ember; nagy-kun: vin ember; kis-kun: má; nagy-kun; maán; kis-kun: husábu; jáss: hotsábul; nagy-kun: hotsábu; kis-kun: annyió; nagy-kun: annyir; kis-kun: aróttútye; jáss: arau útyi; kis-kun: má akko, mer, mögin; jáss és palóc: relyik, alyig, tanátok; kis-kun és palóc: étot; jáss: étet; nagy-kun: íltet; kis-kun és göcsöl: délre helyett dérró, dohánybu, foneked be, szögabiró, eekortó, ómát árut, ótar, hun vótá, diáku; jáss és baranyai: patyika; — kis-kun és baranyai: mőnny má, szöggyé, mőggyot, tödd ee, jó léss röggoe; Főlegyháza és Majsa: móre, móte; Majsa és Főlegyháza: ett, giriad, letinkább, letőfőkp, lebegeg; nagy-kun és göcsöl: fl, asif, löbdr, kú, bá, kir, asip, kip, ílet, ídea, úrri; kis-kun és székely: osánáa, eesé (elés), beazóni, gondóta, indunak, únek (únek); Jászapátiban azt kérdik: hun vótá? — felelet e helyett: Bóthy-nél, Balognál így: Bóthynyi, Balognyi; — J. Apátiban: eszeretyi; Halason: pőndörödik; — mindkét helyen: eeterd — elterül; a háromszéki székely: a ceangó és a halasi; apjik, anyjik, rőlik, magik, dögik, ókrik, lovik, szamack.

Van ezenkívül a halasi beszédmodnak egy megöröszött és különössége, mely a következő példában látható: jó ember az apjik, aser

Azt nem is akarjuk emliteni, hogy mily előnyökkel járna az városunkra, ha itt közelében csak egy falut is lehetne teremteni. Vidékünk úgy sínos, a melynek központjával szolgálhatnánk. A legközelebb eső községek oly távol fekszenek tőlünk, hogy vagy magukra vannak utalva teljesen, vagy pedig más tőlük közelebb érhető központokhoz húznak. Iparunk, kereskedelmünk, a termelés és forgalom mind nagyobb mérvet öltene, ha városunk közelében oly telepék léteznének, melyeknek lakossága helyzeténél fogva ide volna utalva.

Mindez előnyök szembeötölök és közel foghatók. S mégis van-e városunkban csak egy ember, a ki komolyan gondolt volna arra, hogy jó lenne e dologt legalább megpróbálni?

Persze, mert az ilyesmi fáradsággal jár, talán némt áldozatot is követelne és aztán — közvetlen haszna nincs belőle senkinek. A köznépünkől sohajtozva mondogatjuk, hogy a miből közel fogható haszna nincs, avval nem törődik, s ime mi magunk is csak olyanok vagyunk.

Pedig nem nagyobb haszna lenne-e ilyesmiből a városnak, a hazának, ha erőnket és fáradságunkat erre fordítanók, mint abból, ha ezeket folyton és örökkösen áldatlan párt harcokban vesztegetjük el: párt harcokban, a melyek nem csak annak idejében, t. i. a választás alkalmával tartanak, hanem elhúzódnak egyik mérkőzéstől a másikig, sőt a szünetek alatt még nagyobb erélylyel és makacsabb kitartással folytattnak. AZ ország több vidékéről hangzik a panasz, hogy a közönség már nagyon jólnokott a pártok nézeteinek és elveinek vitatásával, hogy bizonyos fásultság és közöny vesz erőt a kedélyeken; s a pártok jelszavai iránt

mondi, hogy ha ő maj mögőssze a könyerit, a mögtörülje s azáját, akko a mit edőmnek (édes anyámnak) moná, maj mögőssze, s kivőssze az anyik kesibő az étot, oekapl, fogi magát, a beköttye a kendőibe; ezt magikná akko mona ee, mikó má oetellőtünk; de ő csak mögráint magát úttibe, ha észrovsze möggondoli magát, hogy ő ő-notáját dalolik beláru, mingyá eemőnt, s most is azt kerossó, bion paig má eokasz mögrakták két ódarú a sőtétté, de azé sémimi löttöképon ott nem maradt, stb.

As itt előforduló: apjik, anyjik, magikná, továbbá az: őssze, tőssze, vőssze, kőtlye, rárinti, gondoli, fogi, dalolik, kerossó, oetellőtünk, sémimi löttöképon — e szóalakok sem a szegedi, sem a közkeletűi szójárásban nem használatnak. ebből tehát azokat az itt először megcsallott kunok meg nem tanulhatták, az anyjik, magik stb. a több több mint száz mértföld távolraiban lakó esangóságnak és székelységnek eszékései a mivelhogy a halasi kunok mind ezen szóalakokat ma is használják, ez vagy közbe eredetre mutat, vagy arra, hogy ezeket a kónok még moldvai lakóik alatt a székelységgel mint szomszédjokkal husamosb ideig tartott kölcsönös érintkezés útján vették vagy adták át; ezeket tehát a jász-kunok beöltöztették magokkal haván, ók más, mint magyar nyelven nem beszéltek.

(Vége következik.)

a nép kevesebb lelkesedést tanusit, mint kellene.

Vajon nem az-e ennek az oka, hogy a jelszavakat folytonosan a fülebe hangóztatják annak a népnek? Ha azt akarjuk, hogy a választók nagy tömege folyton élénk érdeklődéssel kísérje a közügyeket, hogy mint a Vesztás-örökké égjen minden polgárnak lelkében a háza sorsa iránti buzgólkodás, nem volna-e bölcsőbb e tized kissé okozorábban észleztetnünk? Egy dolagra, legyen az bár a legzantabb és legmagasztosabb, utóvégre mégis ráun az emberi teremtés: a lelkesedés lassanként lefut a végül fásult közöny áll be, a mi pedig nagy veszedelem lenne. S pedig annál valószínűbb az, hogy az országos pártok ügyében hováhamarabb nálunk is mutatkozni fog e jelenség, mert épen e pártok küzdelme olyan, hogy valami nagy sikert egyik sem bír felmutatni. Ha a választók s egyáltalán a közönség figyelme folyton csak erre van irányozva, könnyen lábra kap az a nézet, hogy hisz úgy is hiába minden.

S akkor aztán megtörténik nálunk is, hogy a vezérek hadsereg nélkül maradnak; a mi persze rájuk nézve nem nagy baj, de annál nagyobb baj épen azon ügyekre, a melyeknek ők a szószólói.

A halasi kaszinó évi közgyűlése.

A halasi kaszinó december 31-én délelőtt tartotta meg rendez évi közgyűlést Vári Szabó István polgármester elnöke alatt. A felolvasott elnöki jelentést a következőkben közöljük:

Kaszinónk tagjai körül a lefolyt évben két rendez tag: név szerint Papp Birkhád és Nagy Antal halálozott el; e szerint van es idő szerint 86 rendez, 4 földjás és 9 ideiglenes, összesen tehát 99 tagja a kaszinónak.

Tagdíjjal hátralékban van 37 egyén 239 frt 25 kr. tartozással; és pedig: 1879-ről két tag 12 frt 25 krral, 1880-ról 4 tag 28 frt al 1881-ről 8 tag 52 frt 50 krral, 1882-ről 28 tag 186 frt 50 krral.

A kaszinó könyvtára áll a könyvtárnok kimutatása szerint 376 eszépírodalmi műből s 107 tudományos és vegyes műből, összesen 488 kötetben; minthogy azonban a mult évi állás 659 kötetet tártaltott ki, minthogy tovább ez évben 12 kötet szaporulat volt, az ideai számbavétel tévedésen alapul s e tekintetben a tényleges állapot meghatározása a választmány által lesz tisztába hozandó.

A pénztár állását illetőleg előterjeszt a jelentést, hogy a számadatok 1881. végéig megvizsgáltattak; az ideig a bevétel volt 1800 frt 70 kr., kiadás 1288 frt 78 kr., maradvány lett 121 frt 92 kr., mely a könyvtáras határozata értelmében a tartaléktőkéhez csatoltatik. A tartaléktőke állam a következő: tiszaké pénztári könyvben és a kint levő hátralék becszámításával a vizsgáló bizottság számítása szerint 1881. év végével 603 frt 47 kr.

Bemutatja az elnök az 1882. évi költségvetést, melynek tételleit alább közöljük. Mintán a tagdíj-hátralékokon két oly egyének is találkoztak, kik a szabályszerű tagdíj öszszegét alult anyagi helyzetük miatt becsületi képtelenek, a választmány ezen hátralékokból B. D., Sz. L. és P. Gy. 4 az 1879, 1880, 1881 és 1882. évekéről a kaszinó tagjai körül hitöröltetni határozta, a 1882. jász 45 frt 50 kr. kövételével együtt.

